

5. Шимко О. В., Кваша О. П. Моделі соціальної політики в контексті євроінтеграційного вибору України. *Регіональні студії*. 2021. № 25. С. 72–76.

6. Підпригора Л. А. Соціальна політика держави як чинник прискорення євроінтеграційних процесів. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова*. 2015. Вип. 27. С. 41–48.

7. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 року № 2801-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 4. Ст. 19.

8. Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення положень про структурні підрозділи з питань соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій та організації діяльності територіальної громади у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей: Наказ Міністерства соціальної політики України від 31.07.2023 року № 263-Н. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0263739-23#n388> (дата звернення: 05.10.2025).

УДК 351/354:004.738.5

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ: ВІД ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУ ДО ЦИФРОВОГО ВРЯДУВАННЯ

Н. І. Гринько, М. А. Польовий

Анотація. У XXI столітті цифрові технології стали визначальним чинником розвитку суспільства та держави. Глобальна диджиталізація охопила всі сфери життя, зокрема й публічне управління, що традиційно вважалось більш консервативною сферою. Використання цифрових інструментів у діяльності органів влади не лише модернізує управлінські процеси, але й змінює саму логіку взаємодії між державою та громадянами. Трансформація від електронного уряду до цифрового врядування демонструє якісно новий етап розвитку публічного управління.

Ключові слова: диджиталізація, публічне управління, електронний уряд, цифрове врядування.

Вступ. Диджиталізація публічного управління стала одним із найактуальніших напрямів трансформації державного сектору в XXI столітті. Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та зміна очікувань громадян щодо якості державних послуг зумовили необхідність кардинального переосмислення підходів до організації публічного управління. У сучасних умовах цифрова трансформація державного сектору не є лише технологічним викликом, а має вигляд комплексного процесу реформування інституційних основ, управлінських практик та взаємодії між державою і громадянами.

Основна частина. Глобальні тенденції свідчать про неухильне зростання ролі цифрових технологій у публічному управлінні. Згідно з даними 13-го видання Дослідження ООН з електронного уряду 2024 року, яке охоплює всі 193 країни-члени ООН, спостерігається значний зростаючий тренд у розвитку цифрового уряду в усьому світі, зі збільшенням інвестицій у стійку інфраструктуру та передові технології [7]. Глобальне середнє значення Індексу розвитку електронного уряду (EGDI) показує істотне покращення – частка населення, що відстає в розвитку цифрового уряду, зменшилася з 45,0 % у 2022 році до 22,4 % у 2024 році [5].

Провідні країни світу, такі як Данія, Естонія та Сінгапур, встановлюють нові стандарти у сфері цифрового врядування [6]. За даними Індексу цифрового уряду ОЕСР 2023 року, Південна Корея посідає перше місце з показником 0,935, за нею слідує Данія, Велика Британія, Норвегія та Австралія. Середній показник серед країн ОЕСР становить 0,605 за шкалою від 0 до 1, що свідчить про значний потенціал для подальшого розвитку [8].

Слід зазначити, що стосовно з'ясування сутності та виявлення особливостей цифровізації вирізняється два підходи. Перший – концентрує увагу на технічних аспектах активізації поширення цифрових технологій на всі сфери суспільного розвитку та на всі процеси функціонування суспільства, що орієнтоване на покращення взаємодії учасників, запровадження інформаційно-комунікативних технологій у діяльність та комунікацію. У другому випадку йдеться про суттєву зміну функціонування суспільства, формування інститутів на основі цифрових технологій, що призводить до зміни парадигми розвитку суспільства. У такому разі цифрові технології стають не способом взаємодії, а сутністю процесів розвитку, його ресурсом, супроводжують зміну процесів покращення процедур, механізмів, методів діяльності. Інформація

набуває цифрової форми та охоплює виробництво, бізнес та науку, соціальну сферу, публічне управління [4].

Концептуальне розуміння диджиталізації в публічному управлінні пройшло значну еволюцію протягом останніх десятиліть. Сучасна наукова література демонструє поступовий перехід від вузьких технократичних підходів до комплексного розуміння цифрової трансформації як багатовимірного процесу інституційних змін, що охоплює технологічні, організаційні, соціальні та політичні аспекти функціонування державних інститутів.

Аналізуючи наукові праці, присвячені обраній тематиці, можна зробити висновок, що діяльність електронного уряду структуровано за чотирма основними функціональними напрямками. Зокрема, виділяють:

- G2G («уряд – уряд», government to government) – електронна взаємодія між різними органами державної влади;
- G2B («уряд – бізнес», government to business) – цифрові механізми співпраці між державними інституціями та суб'єктами господарювання;
- G2C («уряд – громадяни», government to citizens) – комунікація та надання електронних послуг громадянам;
- G2E («уряд – службовці», government to employees) – автоматизація процесів взаємодії державної системи з державними службовцями, посадовими особами та консультантами на місцевому рівні [4].

Термін «диджиталізація» (digitalization) у контексті публічного управління варто відрізнити від більш вузького поняття «оцифрування» (digitization). Якщо оцифрування означає просте переведення аналогової інформації у цифровий формат, то диджиталізація передбачає фундаментальну трансформацію процесів, структур та культури організації на основі використання цифрових технологій. У публічному секторі це означає не лише автоматизацію існуючих процедур, а їх кардинальне переосмислення з урахуванням можливостей цифрових технологій.

Диджиталізація у сфері публічного управління – це процес інтеграції цифрових технологій у діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, з метою підвищення ефективності управлінських рішень, прозорості, підзвітності та відкритості. Вона охоплює автоматизацію адміністративних процесів, переведення державних послуг в електронну форму, створення цифрової інфраструктури та забезпечення електронної взаємодії між громадянами, бізнесом і державою. На відміну від простого використання інформаційних технологій, диджиталізація має системний характер, оскільки передбачає комплексну трансформацію управлінських структур, методів та інструментів управління [2].

Поняття диджиталізації у сфері публічного управління охоплює впровадження цифрових технологій у діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування з метою підвищення ефективності управління, забезпечення прозорості та відкритості, а також розширення доступу громадян до державних послуг. Сутність цього процесу полягає у переведенні більшості державних послуг в електронну форму, забезпеченні безперервного доступу громадян до сервісів «онлайн», створенні цифрової інфраструктури, яка включає інтегровані бази даних і реєстри, а також у формуванні нової моделі комунікації між державою і суспільством, заснованої на принципах відкритих даних та електронної участі. Отже, диджиталізація є не просто технічним оновленням управлінських процесів, а стратегічною зміною парадигми державного управління, що сприяє формуванню сучасної сервісної держави [1].

Ідея електронного уряду (e-government), яка почала активно розвиватися наприкінці 1990-х років, спочатку зосереджувалася на використанні інформаційно-комунікаційних технологій для підвищення ефективності державних послуг і комунікації з громадянами. На цьому етапі основна увага приділялася технічним аспектам – створенню офіційних сайтів, електронних порталів та форм для подачі заявок онлайн. Дослідження ООН у сфері електронного уряду традиційно базуються на трьох ключових складових: розвитку онлайн-сервісів, стані телекомунікаційної інфраструктури та рівні людського капіталу. Ця методика, яка використовується вже понад двадцять років, дозволяє відслідковувати прогрес у глобальному масштабі. У 2024 році провідні позиції за рівнем розвитку e-government посіли Данія, Естонія та Сінгапур [5].

Згодом стало очевидно, що концепція електронного уряду є занадто вузькою для опису складних процесів трансформації публічного сектору. Це стимулювало появу ширших підходів, зокрема цифрового врядування (digital governance) та цифрової трансформації (digital transformation). Поняття цифрового врядування (digital governance) виходить далеко за межі класичного «електронного уряду», що був орієнтований переважно на створення онлайн-порталів і цифрових сервісів для громадян. Йдеться не лише про технологізацію державного управління, а про системну зміну способів взаємодії між державою, громадянами та бізнесом. У центрі цифрового врядування знаходиться не комп'ютер чи додаток, а людина та її потреби [9].

Однією з ключових ідей є концепція «уряду як платформи». Вона передбачає створення відкритої цифрової інфраструктури, яка дозволяє різним інституціям і навіть приватним компаніям розробляти власні сервіси на основі спільних державних рішень. Яскравим прикладом є досвід Естонії з її системою X-Road або Великої Британії, де на державному рівні розбудовується цілісна цифрова екосистема.

Цифрове врядування базується на кількох ключових принципах: відкритості даних, орієнтованості на користувача, використанні аналітики та штучного інтелекту для прогнозування потреб громадян, а також гнучкості управлінських структур. Це не лише про технології – це про зміну політичної культури, про створення середовища довіри між державою та суспільством [9].

Український досвід у цій сфері є надзвичайно показовим. Платформа «Дія» стала символом концепції «держава у смартфоні», коли громадянин отримує доступ до більшості послуг у мобільному форматі. В умовах війни цифрові рішення довели свою ефективність і стійкість: вони забезпечили безперервність роботи державних інституцій, навіть коли традиційні канали комунікації виявилися під загрозою. Разом із тим цифрове врядування ставить перед суспільством і низку викликів. Серед них – питання захисту персональних даних, прозорості алгоритмів, уникнення цифрової нерівності між різними соціальними групами. Використання штучного інтелекту, яке сьогодні активно інтегрується у сферу управління, потребує чітких етичних та правових регуляцій [2].

Цифрове врядування охоплює не лише технічний, а й правовий, інституційний і соціальний виміри. Його сутність полягає у використанні цифрових технологій для глибинного переосмислення взаємодії державних інституцій із громадянами, бізнесом та іншими органами влади. За Індексом цифрового уряду ОЕСР (2023 рік), ключовими принципами цього підходу є:

- digital by design – інтеграція цифрових технологій у державне управління на стратегічному рівні;
- data-driven – ефективне використання даних у діяльності державних структур;
- government as a platform – створення єдиних цифрових екосистем;
- open by default – відкритість і прозорість як стандарт;
- user-driven – орієнтація на потреби користувачів;
- proactiveness – надання проактивних послуг, які передбачають запити громадян.

Отже, еволюція диджиталізації відбувається від простих онлайн-сервісів до побудови інтегрованих екосистем, що динамічно реагують на потреби суспільства. Важливою складовою цього процесу є концепція «уряду як платформи» (government as a platform). Вона передбачає створення цифрової інфраструктури, яку можуть використовувати різні державні органи та навіть приватні компанії для розробки нових послуг. Прикладами цього підходу є, як вже було зазначено, естонська система X-Road та британська модель Government as a Platform [1].

Цифрова трансформація також змінює структуру державного управління – від жорстко ієрархічної до більш гнучкої, мережевої. Це вимагає не лише технічних інновацій, але й культурних змін: розвитку нових компетенцій у державних службовців, адаптації процедур та переосмислення ролі держави у суспільстві. Український досвід у цьому контексті є унікальним. За оцінкою Гарвардського університету, Україна стала одним зі світових лідерів цифрової трансформації, адже забезпечила функціонування державних послуг навіть у кризових умовах. Згідно з Індексом онлайн-сервісів ООН, сьогодні Україна посідає 5 місце у світі за рівнем розвитку цифрових державних послуг [5].

Формування електронного уряду в Україні розпочалося на початку 2000-х років. Цей етап був пов'язаний із появою офіційних вебсайтів органів влади, запровадженням електронного документообігу, створенням перших онлайн-послуг, зокрема у податковій сфері, а також із розвитком національної системи електронних реєстрів. У 2010-х роках було ухвалено Концепцію розвитку електронного урядування, яка окреслила основні напрями цифрових реформ. Водночас електронний уряд здебільшого зосереджувався на автоматизації існуючих бюрократичних процедур, а не на їх докорінній зміні, що обмежувало його вплив на ефективність публічного управління.

Новий етап цифрової трансформації розпочався з 2019 року, коли Україна взяла курс на цифрове врядування. Його відмінність від електронного уряду полягає в інтеграції інноваційних технологій із демократичними принципами участі громадян у процесах управління. Символом цієї трансформації став запуск Єдиного державного вебпорталу електронних послуг «Дія», що об'єднав сотні адміністративних сервісів у мобільному застосунку та на вебпорталі. Україна першою у світі прирівняла цифрові паспорти у смартфоні до паперових та пластикових аналогів, що стало революційним кроком у розвитку цифрової ідентифікації. Одночасно розвивалася політика відкритих даних, зокрема через портал data.gov.ua, що забезпечив доступ до тисяч наборів інформації для бізнесу, громадських організацій і медіа. Значну увагу було приділено розвитку електронної демократії, яка включає онлайн-петиції, електронні консультації із громадськістю та інші інструменти участі. На місцевому рівні цифровізація проявилася у розвитку концепції «розумних міст» (Smart City) та впровадженні електронних сервісів у громадах [1].

Основою української моделі є концепція «держава у смартфоні», яка орієнтується на мобільний формат доступу до послуг. Яскравим прикладом є платформа «Дія», запущена у 2020 році. Саме Україна першою у світі запровадила цифровий паспорт із повною юридичною силою, а також стала четвертою країною в Європі, що офіційно визнала цифрові водійські права [7].

Сучасний етап диджиталізації також передбачає інтеграцію штучного інтелекту. У звіті ООН за 2024 рік окремо підкреслено його потенціал у трансформації публічного сектору. Використання ШІ відкриває нові можливості для персоналізації державних послуг, проте водночас породжує ризики, пов'язані з прозорістю алгоритмів, етикою та захистом приватних даних. Не менш значущим стає й аспект стійкості цифрових систем. Пандемія COVID-19 та війна в Україні довели необхідність побудови не лише ефективних, а й надійних рішень, здатних працювати в умовах кризи. Це вимагає розвитку хмарних технологій, розподілених систем та надійних механізмів резервування [9].

Висновок. Диджиталізація публічного управління у XXI столітті постає не просто як технологічна інновація, а як фундаментальний чинник трансформації держави та її інституцій. Вона спрямована на формування нової моделі врядування, яка базується на відкритості, прозорості, підзвітності, доступності послуг та активній участі громадян у процесах ухвалення рішень. Еволюція від електронного уряду до цифрового врядування демонструє перехід від автоматизації окремих процедур до створення інтегрованих екосистем, де ключовим елементом стає громадянин, а не сама технологія. Світовий досвід, зокрема приклади Естонії, Данії, Сінгапуру чи Південної Кореї, підтверджує, що цифрове врядування здатне забезпечити стійкість, ефективність і гнучкість державного сектору.

Україна, зі свого боку, демонструє унікальну модель розвитку диджиталізації, яка в умовах воєнної агресії та кризових ситуацій довела свою результативність і здобула міжнародне визнання, завдяки платформі «Дія» та концепції «держави у смартфоні». Разом із тим цифрова трансформація породжує нові виклики – від етичних питань застосування штучного інтелекту до необхідності захисту даних та подолання цифрової нерівності. Тому диджиталізація має розглядатися як безперервний процес, що поєднує технологічні інновації з організаційними, правовими та соціокультурними змінами.

Отже, диджиталізація публічного управління є стратегічним напрямом розвитку сучасних держав, адже забезпечує не лише підвищення ефективності управлінських рішень, а й формує нову парадигму відносин між владою та суспільством, засновану на довірі, відкритості та партнерстві.

Abstract. In the 21st century, digital technologies have become a determining factor in the development of society and the state. Global digitalisation has encompassed all spheres of life, including public administration, which has traditionally been considered a more conservative sphere. The use of digital tools in the activities of public authorities not only modernises management processes, but also changes the very logic of interaction between the state and citizens. The transformation from e-government to digital governance demonstrates a qualitatively new stage in the development of public administration.

Keywords: digitalisation, public administration, e-government, digital governance.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Коваль А. Діджиталізація публічного управління в сфері освіти: європейський та вітчизняний досвід. *Наукові перспективи*. 2021. № 10(16). С. 87–97.
2. Кучменко В., Яцкулинець Т. Основи діджиталізації в публічному управлінні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2023. Т. 34(73). № 4.
3. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб.: у 15 ч. / за заг. ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. Київ: ФОП Москаленко О. М., 2017. Ч. 2. 72 с.
4. Савон К. В. Поняття діджиталізація в контексті цифрового уряду. *Актуальні проблеми політики*. 2021. Вип. 67. С. 107–111.
5. Hans Jochen Scholl. Digital Government: Looking Back and Ahead on a Fascinating Domain of Research and Practice. *Digital Government Research and Practice*. Vol. 1, № 1. P. 1–12. DOI: 10.1145/3352682.
6. Digital Transformation of the Ukrainian Economy: Digitization and Transformation of Business Models / V. P. Yanovska, O. Levchenko, V. Tvoronovych, A. Bozhok. *SHS Web of Conferences*. 2019. DOI: 10.1051/shsconf/20196705003.
7. Diia. Digital state and E-Government Practices as Anti-Corruption Tools in Ukraine / K. Marysyuk, I. Tomchuk, M. Denysovskiy, I. Geletska. *WSEAS TRANSACTIONS ON ENVIRONMENT AND DEVELOPMENT*. 2021. № 17. P. 885–897. DOI: 10.37394/232015.2021.17.83.
8. Dedovic S., Crompvoets J. Delving into the governance of cross-border interoperability solutions in the EU. 2025. *JeDEM*. Vol. 17, № 2. P. 65–89. DOI: 10.29379/jedem.v17i2.981.
9. United Nations. E-Government Survey 2024: Digital Government in the Decade of Action for Sustainable Development. New York: United Nations, 2024. 260 p.

УДК 35.073.53:656.1:364.27(477.44)

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ БЕЗБАР'ЄРНОГО ГРОМАДСЬКОГО ТРАНСПОРТУ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ НА ПРИКЛАДІ МІСТА ВІННИЦЯ

Ю. О. Колесник, О. М. Чальцева

Анотація. У статті аналізується розвиток безбар'єрного громадського транспорту у Вінниці як частини інклюзивної та сталої міської політики міста. Описано структуру міської транспортної мережі, поточний рівень доступності та зусилля з модернізації відповідно до розвитку міського пасажирського транспорту та організації дорожнього руху Вінницької міської територіальної громади на 2025–2029 роки. Особлива увага приділяється виробництву низькопідлогових тролейбусів «VinLine» та трамваїв «VinWay», а також міжнародній співпраці у межах проекту TRAM2000. У дослідженні висвітлюються досягнення – покращення доступності та енергоефективності, а також зазначаються існуючі проблеми, зокрема застарілі транспортні засоби та нерівномірний розвиток інфраструктури.

Ключові слова: безбар'єрний транспорт, доступність, інклюзивна мобільність.

Вступ. Питання розвитку безбар'єрного громадського транспорту має ключове значення для створення інклюзивного міського середовища. З точки зору державного управління та врядування, цей процес є не тільки питанням технічної модернізації, а й стратегічного управління та координації на муніципальному та національному рівнях. Ефективні механізми державного та місцевого врядування забезпечують впровадження безбар'єрних стандартів, інтеграцію інклюзивної політики в містобудування та розробку регуляторних і фінансових інструментів, що підтримують реформи у сфері доступності.

На місцевому рівні органи влади відіграють вирішальну адміністративну роль: вони визначають пріоритети модернізації транспортної системи, розподіляють бюджетні ресурси, контролюють дотримання стандартів доступності та забезпечують координацію між ключовими зацікавленими сторонами – транспортними підприємствами, муніципальними службами